

ZASTUPLJENOST FRANCUSKIH KNJIŽEVNIKA U KNJIŽNICI GARAGNIN – FANFOGNA

FANI CELIO CEGA
Muzej grada Trogira
Trogir

U Muzeju grada Trogira, koji se udomio u prostorima palače koja je nekoć pripadala obitelji Garagnin, venecijanskim trgovcima koji su u potrazi za boljim životnim uvjetima došli u ovaj grad krajem 16. st.¹, u originalnim ormarima iz prve polovice 19. st. smještena je vrijedna knjižnica te obitelji,² koja ima 5 582 naslova i obuhvaća niz struka i naslova, od inkunabula do prve polovice 20. st.³

¹ Fani Celio Cega, *Svakidašnji život grada Trogira od sredine 18. do sredine 19. stoljeća*, Split, 2005., str. 37.

² Opširnije o knjižnici vidjeti: Hrvoje Morović, *O trogirskoj knjižnici Garagnin – Fanfonja*, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, X., br. 3-4/1964.; Isti, *Glagoljski spisi arhiva obitelji Garagnin – Fanfonja u Trogiru*, Izdanje Historijskog arhiva Splita, sv. 5., Split, 1965.; Isti, *Izbor iz djela*, Split, 1988.; F. Cega, *Povijest knjižnice obitelji Garagnin – Fanfogna u Trogiru, s posebnim osvrtom na namještaj i stare kataloge*, Radovi Zavoda za hrvatsku povijest, 29/1996.

³ Osnivanjem Muzeja grada Trogira u palači Garagnin – Fanfogna 1963. godine knjižnica se uključuje u njegov sastav. Sljedeće, 1964. godine rad na njezinu sređivanju preuzeli su djelatnici Arheološkog muzeja u Splitu Neda Anzulović i Željko Rapanić. Oni su najprije iz neuredne hrpe knjiga u prostoru knjižnice raz-

Dvije međusobno povezane prostorije u kojima se nalaze knjige obložene su drvenim ormarima unutar kojih su police za knjige, a vrata ormara su ostakljena. U svakoj ih je prostoriji po 14, a označeni su rimskim brojevima od I do XXVIII. U kutovima su smješteni kutni ormari, a poviše vrata manji ormari s po dvije police za knjige manjeg formata. Stropovi su oslikani; u središnjemu medaljonu prvog prostora simbolično je prikazana povijest u liku žene koja u jednoj ruci drži olovku, a u drugoj knjigu, na kojoj velikim slovima piše HISTORIA (*Historia est magistra vitae*). Na okolnim su medaljonima hrvatski književnik Ivan Gundulić, povjesnik Ivan Lucić, talijanski književnik Dante Alighieri i filozof Giambattista Vico.⁴ Sačuvana u svojoj izvornosti, Knjižnica je danas vrijedna stara bibiloteka, ujedno i muzejska zbirka koja plijeni pozornost posjetitelja. Obitelj Garagnin dala je nekoliko intelektualaca, od kojih se Ivan Luka, splitski nadbiskup, spominje kao utemeljitelj obiteljske knjižnice. Njega su u tom zanimanju naslijedila njegova dva nećaka, istoimeni Ivan Luka i Dominik. Obitelj

mjestili knjige po mogućim cjelinama te po veličini smjestili u ormare. Potom su ih uveli u knjigu inventara, signirali te katalogizirali više od polovice fonda, utemeljivši ujedno četiri kataloga: abecedni, stručni, predmetni i topografski. Neko je vrijeme na sređivanju knjiga radila i Helga Zglav-Martinac, danas kustosica Muzeja grada Splita. Katalogiziranje je završio te stručni katalog izradio pok. Šime Jurić, tada voditelj Odjela za rijetke i stare knjige u NSB-u u Zagrebu. Kataloge je računalno obradio Arsen Duplančić, voditelj knjižnice Arheološkog muzeja u Splitu. Zahvaljujem svima.

⁴ Bilj. 1, str. 182.

je bila frankofilski orijentirana, te je stoga za vrijeme francuske uprave gradom imala određene povlastice, ali je i financijski pomagala Francuze te ugošćivala njihove dužnosnike u svojoj kući. Garagnini su prije dolaska Francuza nabavljali knjige francuskih autora u Italiji. U Veneciji su, primjerice, 1801. kupili nekoliko svezaka djela *Compendio della storia generale de' viaggi* autora François L' Harpea (T. 1 - 42., Venezia, Presso R. Benvenuti, a spese del traduttore, Presso V. Formaleoni, 1781.-1786.). Godine 1805. nabavljen je šesti svezak La Harpeova djela. O ostalima nema podataka u arhivskoj građi, a u knjižnici se danas čuvaju ukupno 42 sveska.

Dolaskom Francuza knjige kupuju i u Francuskoj, što dokazuje račun iz 1807. godine, prema kojemu su za prijevoz dviju škrinja knjiga iz Pariza u Milano

platili 493,16 lira.⁵ Ivan Luka boravio je u Parizu kao predvodnik poslanstva koje je pozdravilo Napoleona, što još jedanput potvrđuje pismo upućeno iz Pariza u Zadar 13. kolovoza 1806.⁶ U pismu od 20. rujna 1806., pisanome na francuskom jeziku, zapravo narudžbi knjiga upućenoj knjižari gospođe Mathé, nabrojani su naslovi koji su isporučeni pa se može pretpostaviti da su naknadno poslani za njim.⁷ Na povratku su se poslanici zadržali u Milanu, kamo su stigli 1. studenog 1806.⁸ Prijevoz knjiga nosi datum 11. svibnja 1807. godine.⁹ Za ku-

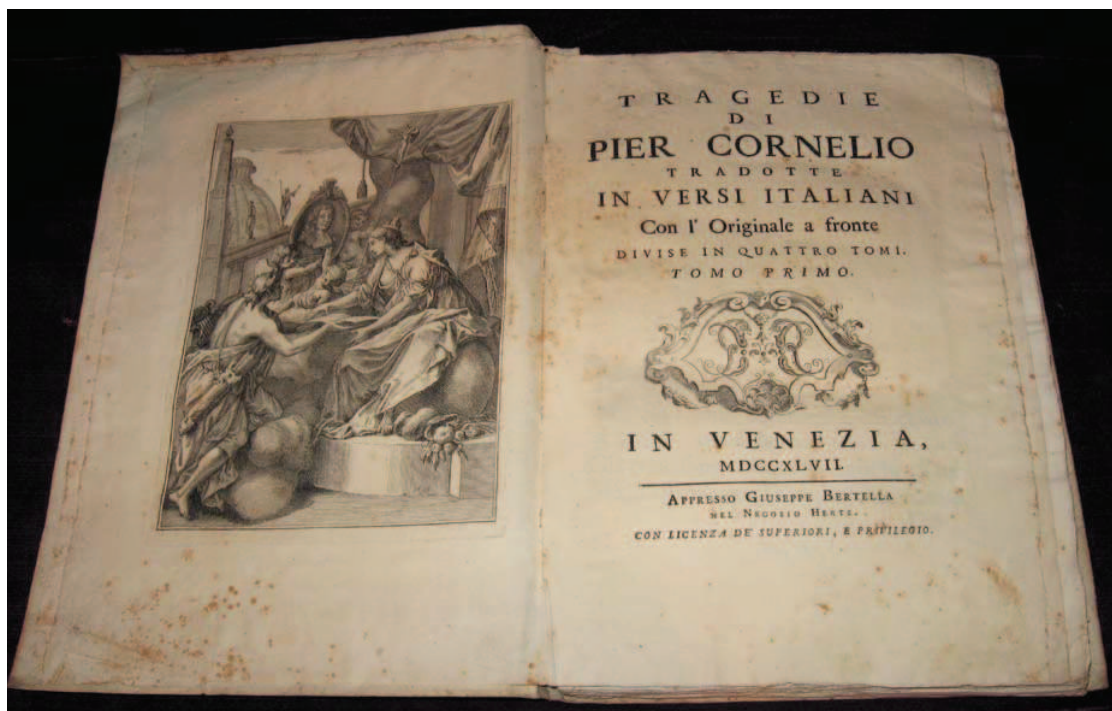
⁵ Državni arhiv Splita, Arhiv Fanfogna-Garagnin, Administracija kuće 16/I. (dalje DAS, AFG, ADS).

⁶ Kragliski Dalmatin 9/1806.

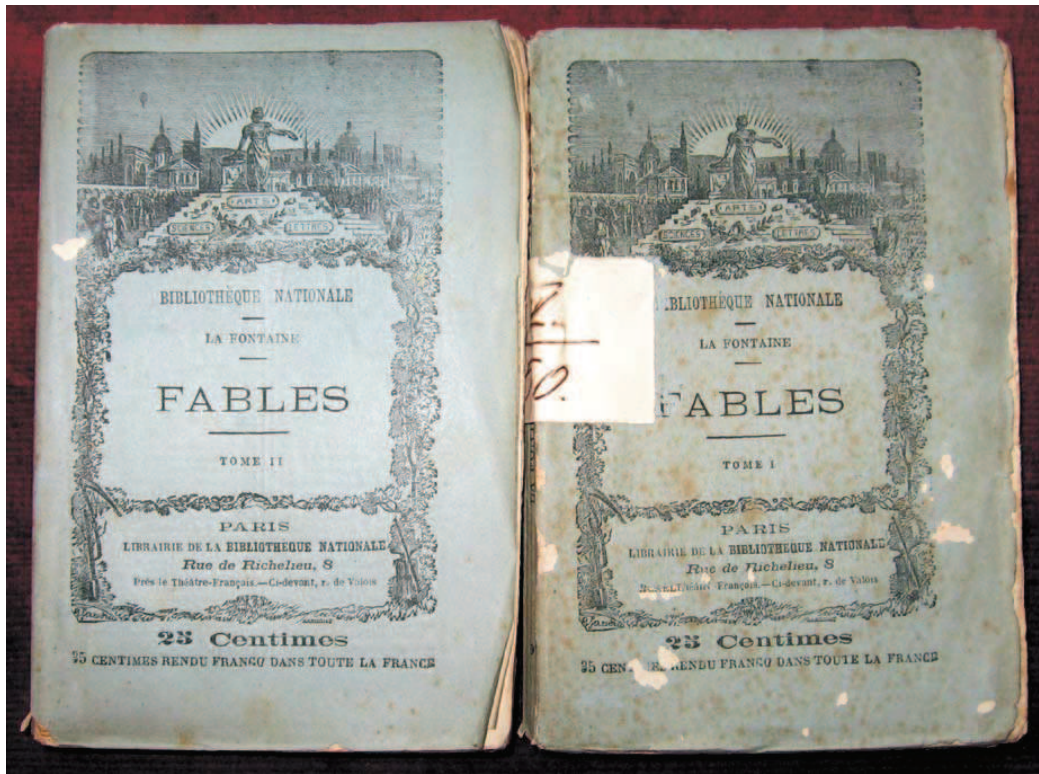
⁷ DAS, AFG, ADS 12/V.

⁸ Kragliski Dalmatin 22, 23, 24 /1806.

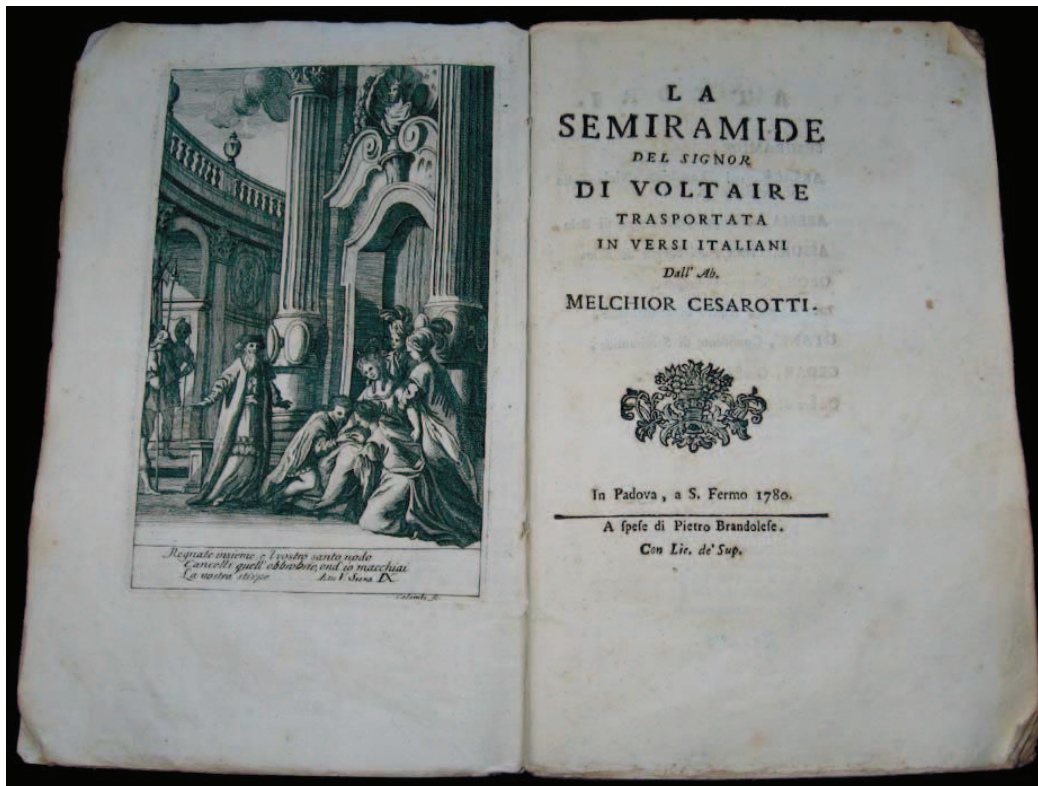
⁹ DAS, AFG, ADS 16/I.

Slika 1. Pier Cornelio, *Tragedie*. Venezia, 1747.

Slika 2. J. de La Fontaine, *Fables*, T. I-II., Paris, 1886.

Slika 3. F.M.A.De Voltaire, *La Semiramide*, Padova, 1780.

pljene knjige isplaćeno je 2 788,16 lira. Slijede naslovi: Auguste von Kotzebue, *Un' anno memorabile; Souvenirs di Parigi nel 1804*;¹⁰ *Souvenirs d' un viaggio in Italia; Statistica generale e particolare della Francia*; Jacques Peuchet, *Statistica elementare*;¹¹ Denise-Francois Donnant, *Introduzione alla statistica*;¹² Dubois - Maisonneuve, C. M. *Nuovo viaggio di Francia*;¹³ De Lapage, *Atlante storico e geografico; Carte di supplemento*,¹⁴ Nicolas Bergier, *Storia delle grandi strade del Imperio Romano*;¹⁵ François Alberti,¹⁶ *Dizionario portatile*

italiano e francese; Opuscoli varj...¹⁷ U arhivskoj građi naslovi su napisani na talijanskom jeziku, a djela su u Knjižnici sačuvana u originalu, na francuskom jeziku.

U Knjižnici je danas zastupljeno više od 100 naslova francuskih književnika. Pojedina su djela u originalu, pisana na francuskom jeziku, a više ih je sačuvano u prijevodu na talijanski jezik. Također su sačuvana djela, časopisi i novine koji se odnose na druge struke, a francuskih su autora. Primjerice, gotovo su u cijelosti sačuvane novine *Kragliski Dalmatin – Il Regio Dalmata* na talijanskome i hrvatskomu jeziku (prve hrvatske novine), te *Télégraphe officiel des provinces Illyriennes*, koji je izlazio na francuskome, njemačkome i talijanskom jeziku. Čuveno djelo autora Guillaumea-Thomasa-Françoisa Raynala, *Histoire philosophique et politique...*,¹⁸ koje je na

¹⁰ Njemački pisac August von KOTZEBUE, *Souvenirs de Paris en 1804*. Trad. de l'allemand sur la deuxième ed. Avec des notes. T. 1-2., sačuvano u Knjižnici.

¹¹ Jacques PEUCHET, *Statistique élémentaire de la France ... A l'usage des personnes qui se destinent à l'étude de l'administration*. Paris, Chez Gilbert et comp., lib., 1805.; sačuvano u Knjižnici.

¹² Denise-François Donnant, *Introduction à la science de la statistique suivie d' un coup – d' oeil général... D' après l' allemand de M. De Schloetzer.. Dédié à S. A. S. M. Gr Cambacérés...* Paris, De l' imprimerie impériale, 1805.; sačuvano u Knjižnici.

¹³ *13 Nouveau voyage de France. Avec 24 itinéraires pour les différentes parties de l'Empire, contenant la description géographique et historique des villes ...* Par C. M. Dubois. T. 1-2., Paris, Chez Debray, 1806.; sačuvano u Knjižnici.

¹⁴ U Knjižnici se to djelo danas ne nalazi.

¹⁵ *Histoire des grands chemins de l'empire romaine ...* Par Nicolas Bergier ... Nouvelle ed. rev. avec soin et enrichie des cartes et des figures. T. 1-2., Bruxelles, Chez J. Leonard, 1728.; sačuvano u Knjižnici.

¹⁶ U Knjižnici se čuvaju dva primjerka na francuskom jeziku. *Dictionnaire françois-italien composé sur les dictionnaires de l'Académie de France et de La Crusca ...* Tiré de celui de mr. l'abbé François Alberti de Ville Neuve.

Dans cette 5.me éd. nouvellement corrigé ... avec un dictionnaire géographique et des noms propres. [Nasl. t. 2:] *Dizionario italiano-francese composto su i dizionari delle Accademie della Crusca e di Francia ...* Tratto da quello del sig. abate Francesco Alberti di Villanuova. In questa 5. ed. nuovamente corretto ... Con un dizionario geografico e de' nomi propri. T. 1-2., Venise, Chez Th. Bettinelli, 1803. te *Nouveau dictionnaire françois-italien composé sur les dictionnaires de l'Académie de France et de La Crusca ...* Par m. l'abbé François d'Alberti ... 1. ed. ital. [Nasl. t. 2:] *Nuovo dizionario italiano-francese ...* Del sig. abate Francesco de Alberti ... T. 1-2., A Bassano et à Venise chez Remondini, [t. 2:] In Bassano a spese Remondini di Venezia, 1777.

¹⁷ DAS, AFG, ADS 16/I.

¹⁸ Guillaume-Thomas-François RAYNAL, *Histoire philosophique et politique des établissements et du commerce des Européens dans les Deux-Indes*. [T. 10:] *Recueil de diverses pièces servant de Supplement à l'Histoire ...*

talijanski jezik preveo Hrvat Ivan Dominik Stratiko (1732.-1799.), pristaša prosvjetiteljskih ideja, čuva se u Knjižnici u originalu na francuskom jeziku,¹⁹ itd.

U Knjižnici su zastupljeni francuski književnici 17. st. Francuska je u klasičnome 17. st. dosegla svoju intelektualnu i umjetničku zrelost, što se najbolje vidi u književnosti, načinu pisanja i izražavanja. Francuska akademija (Académie Française), osnovana 1635. godine, vodila je veliku brigu o čistoći jezika i njegovoj pravilnoj uporabi, a književnost se odlikovala ljepotom jezika, jasnoćom misli te obradom općeljudskih sadržaja. U Garagnina nalazimo sva velika imena francuske klasične književnosti.

Pierre Corneille govori u ime discipline i vladajuće klase. Sačuvana su ova djela na francuskom: *Le théâtre* (Paris, 1692.), *Poemes dramatiques* (Paris, 1692.) iz 17. st., *Les chef-d'oeuvres dramatiques...* (Amsterdam, 1773.) te, u prijevodu na talijanski jezik, *Poliutto*, preveo Agostino Paradisi i *Tragedie* (Venezia, 1747.-1748.) iz 18. st.²⁰

T. 1-10. Neuchatel- Génève, Chez les Libraires associes, 1783.-1784.

¹⁹ Stjepan Krasić, *Ivan Dominik Stratiko*, Split, 1991., str. 396.

²⁰ Pierre CORNEILLE, *Poemes dramatiques*. Partie 4., Paris, G. de Luyne, 1692.; *Le théâtre de P. Corneille*. Rev. et corr. par l'auteur. P. 1-4. Paris, Chez G. de Luyne, 1692; *Tragedie di Pietro Cornelio*. Trad. in versi ital. con l'originale a fronte. Divise in 4 tomi. T. 1-4., Venezia, Appresso G. Bertella, 1747.-1748.; *Les chef-d'oeuvres dramatiques de m. Corneille avec le jugement de scavans a la suite de chaque piece*. T. 1-4. Amsterdam, Aux depens de la Campagnie, 1773.; *Il Polieuto*. Tragedia di Pietro Cornelio. Tradotta dal sig. Agostino Paradisi. U: Scelta di alcune eccellenti tragedie francesi ... Vol. 1. – Liegi, 1764.; *Poliu-*

to. Tragedia di Pietro Cornelio. Traduzione di Agostino Paradisi. Venezia, A. Fortunato Stella, 1793.

Jean Racine piše o prinčevima i kraljevima. Sačuvana su njegova djela *Oeuvres* (Paris, 1760., Cologne, 1723.), *Iphigénie en Aulide* (Livourne, 1775.) te prijepis u rukopisu *L'Ifigénie* (Split, 1781.) u prijevodu Julija Bajamontija; *La Fedra* (u prijevodu talijanskog pisca i komedio-grafa Francesca Albergatija Capacellija, Lieg, 1764.).²¹

Djela Jeana Baptista Poquelina Mollièrea govore o običnom čovjeku. Uglavnom su to komedije u prijevodu na talijanski jezik: *L'avar* (Venezia, 1793.), *Capi d'opera* (Venezia, 1793.), *Il Tartuffo* (Venezia, 1793., Milano, 1900.), *Giorgio Dandino ossia Il marito confuso* (Venezia, 1794.), *L'amore medico* (Venezia, 1795.), *Anfitrione* (Venezia, 1795.), *Le furberie di Scapino* (Venezia, 1795.), *Théâtre de Molière* (Paris, 1884.-1886.).²²

tto. Tragedia di Pietro Cornelio. Traduzione di Agostino Paradisi. Venezia, A. Fortunato Stella, 1793.

²¹ Jean RACINE, *Iphigénie en Aulide*. *Tragédie par mons.* [Jean] Racine. Livourne, 1775. U: Crébillon, Prosper Jolyot de. *Idoméne*. – Livourne, 1775.; *La Fedra*. Tragedia di M. [Jean] Racine. Tradotta dal ... Francesco Albergati Capacelli ... U: Scelta di alcune eccellenti tragedie francesi ... – Liegi, 1764. ; *Oeuvres de [Jean] Racine*. T. 2. Cologne, P.Marteau, 1723.; *Oeuvres de J. Racine, de l'Académie françoise*. Nouvelle éd. ... T. 1. Paris, Chez Cavalier, 1760.

²² Jean-Baptiste Poquelin MOLLIÈRE, *L'avar*. *Commedia di Molière*. Traduzione dell'ab. Francesco Tortosa. Venezia, A. Fortunato Stella, 1793.; *Anfitrione Capi d'opera di Molière*. Venezia, A. F. Stella, 1793.; *Il Tartuffo ossia L'impostore*. *Commedia di Molière*. Traduzione del dott. Antonio Simon Sografi. Venezia, A. F. Stella, 1793.; *Giorgio Dandino ossia Il marito confuso*. *Commedia di Molière*. Traduzione del sig. Girolamo Zanetti. Vene-

Jean de La Fontaine, pisac koji kao dobar poznavatelj ljudi u svojim basnama daje sliku društva u kojemu vlada načelo lukavoga i jačega, zastupljen je u Knjižnici sa svojim *Basnama – Fables*, u originalu na francuskom jeziku.²³

Zastupljen je i glasoviti François de Salignac de la Mothe Fénelon, koji je obilježio kraj 17. i prijelaz u 18. st. pišući uglavnom na emotivan način koji ga je izdvojio od klasika. Njegovo poznato djelo *Telemah*, sačuvano je u Knjižnici u pet primjeraka, u originalu na francuskoj, i u prijevodu na talijanski jezik.²⁴

Slijede ih prosvjetitelji 18. st. Racionalistički svjetonazor književnosti suprostavlja se patriotizmu i disciplini, stvarajući kozmopolitski pristup. Gargnini su posjedovali sve ključne pisce toga vremena.

Književna djela François-Marie Aroueta de Volatirea zastupljena su u knjižnici u prijevodu na talijanski jezik (*Mahomet, Il Cesare e il Maometto, La Semiramide, La Zaira, Merope, Candido o L'ottimismo, Il Tancredi, La morte di Cesare...*). Tu je i njegovo povijesno djelo s naslovom *Storia di Carlo XII, re di Svezia*.²⁵

zia, Tip. Pepolina, 1794.; *L'amore medico. Commedia con balli in tre atti in prosa con un prologo in versi ... di Molière*. Traduzione dell'ab. Carlo Pezzi. Venezia, Tip. Pepoliana, 1795.; *Commedia in tre atti di Molière*. Traduzione dell'ab. Giuseppe Compagnoni. Venezia, Tip. Pepoliana, 1795.; *Le furberie di Scapino. Commedia in tre atti di Molière*. Traduzione del sig. Gaetano Faini. Venezia, Tip. Pepoliana. 1795.; *Tartuffo. – Il misantropo. Commedie di B. G. Molière*. Milano, Società editrice Sonzogno, 1900.; *Théâtre de Molière*. [T. 1-3.] Paris, Bibliothèque nationale, 1884.-1886.

²³ Jean de LA FONTAINE, *Fables*. T. 1-2. Paris, Librairie de la Bibliothèque nationale, 1886.

²⁴ François de Salignac de la Mothe FÉNELON, *Della educazione delle fanciulle. Opera di mons. Francesco di Salignac de la Mothe-Fenelon ... Istruzione per una giovine principessa ... trasportate ... nell'idioma italiano dall'ab. Luigi Roverelli Faentino*. Venezia, A. Foglierini, 1788.; *Le avventure di Telemaco, figliuolo d'Ulisse*. Composte dal... Francesco di Salignac della Motte Fenelon. Nuova ed.... T. 1. Venezia, G. Zorzi, 1800.; *Le avventure di Telemaco, figliuolo d'Ulise*. Composte da mons. Francesco di Salignac della Mote Fenelon, per istruzione del Delfino di Francia. T. 1-2. Venezia, Presso A. Curti, 1799.; *Le avventure di Telemaco figliuolo d'Ulise*. Composte dal fù mons. Francesco di Salignac

della Motte Fenelon ... Nuova ed. riv. e corr. ... Opera trad. dal linguaggio franc. nell'ital. Venezia, Appresso P. Savioni, 1781.; *Les aventures de Telemaque, fils d'Ulysse*. Par F. Salignac de La Mothe Fénelon. Nouv. éd. augmentée des Aventures d'Aristonous. Lyon et Paris, Scheuring et C-ie, 1857.; *Les aventures de Télémaque, fils d'Ulysse*. Par feu massire de Salignac de La Motte Fénelon. 3. éd. enrichie de figures en taille douce et de notes ... T. 1-2., Venise, Dans l'impr. Zerletti, 1788.

²⁵ François-Marie Arouet de VOLTAIRE, *Candido o L'ottimismo*. Del dott. Ralph [tj. Voltaire]. Nuova traduzione di A. C. P. 1-2. Lugano, [Bez nakl.], 1797.; *Dei delitti e delle pene... coll' aggiunta del commentario ... di Mr. de Voltaire ... – Londra, 1774.*; *Dei delitti e delle pene ... coi commenti del Voltaire ... – Venezia, 1781.*; *Il Cesare e il Maometto. Tragedie del sig. Voltaire trasportate in versi italiani con alcuni ragionamenti del traduttore*. Venezia, G. B. Pasquali, 1762.; *Il fanatismo ossia Maometto Profeta. Tragedia del sig. di Voltaire. Ridotta dal francese dall'ab. Melchiorre Cesarotti. Ad uso del teatro italiano*. Venezia, Presso G. Bassaglia, 1787. ; *Il Tancredi. Tragedia del sig. di Voltaire. Tradotta dal ... Agostino Paradisi ...U: Scelta di alcune eccelenti tragedie francesi ... – Liegi, 1764. Vol. 1; La morte di Cesare. Tragedia del sig. di Voltaire. Ridotta dal francese dall'ab. Melchiorre Cesarotti. Ad uso del teatro itali-*

U zbirci su i djela Pierrea Augustina Carona de Beaumarchaisa, francusko-ga komediografa, društvenog satiričara – njegove poznate komedije *Eugenia, Il barbiere di Siviglia ossia La cautela inutile, Il matrimonio di Figaro* (u prijevodu na talijanski jezik).²⁶

Denis Diderot, tvorac buržujске drame, u Knjižnici je zastupljen samo s *Novela-*

ma na francuskom jeziku,²⁷ a Alain-René Lesage s romanom *Gil Blas*, također u prijevodu na talijanski jezik.²⁸

Francuskog romanopisac, filozofa, teoretičara Jeana Jacquesa Rousseaua nalazimo s glavninom djela na francuskom, ali i u prijevodu na talijanski jezik: od sentimentalnoga ljubavnog romana (*Nova Heloiza*), djela *Emil ili o odgoju* pa do rasprava, primjerice *Rasprave o podrijetku i osnovama nejednakosti* i autobiografskih djela *Ispovijesti*.²⁹

ano. Venezia, Presso G. Bassaglia, 1786.; *La Semiramide*. Del sig. di Voltaire. Trasportata in versi italiani dall'ab. Melchior Cesarotti. Padova, P. Brandolese, 1780.; *La Zaira*. Di mr. di Voltaire. Tradotta da Alessandro Pepoli. Ferrara, G. Rinaldi, 1780.; *Mahomet*. Tragedie, par M. de Voltaire. Représentée sur le theatre de la Comédie Française le 9. Août 1742. Amsterdam, [Bez nakl.], 1743.; *Merope*. Tragedia del sig. de Voltaire. Tradotta dal francese in versi sciolti. [Bez mj.], Appresso i libr. che vendono le Novità, 1773.; *Storia di Carlo XII*, re di Svezia. Del sig. di Voltaire. 8. ed. ... Con le note del sig. de la Motraye, e le Risposte del sig. di Voltaire. T. 1. Venezia, G. Rossi q. Bortolo, 1796.; *Vita di Molière* scritta da Voltaire. U: Molière, Jean-Baptiste Poquelin. Capi d'opera di Molière. – Venezia, 1793.; *Zaira*. Tragedia del sig. di Voltaire. Ridotta dal francese dal co. Gasparo Cozzi. Ad uso del teatro italiano. Venezia, Presso G. Bassaglia, 1786.; *Vidi: Nonnotte*, Claude Adrien. Gli errori di Voltaire. Ed. 3. italiana ... – Venezia, 1778. T. 1-2.

²⁶ Pierre Augustin Caron de BEAUMARCHAIS, *Eugenia*. Commedia di monsieur de Beaumarchais. Trad. in italiano dall'ab. Luigi Pieroni. Venezia, [Bez nakl.], 1792.; *Eugenia*. Commedia in cinque atti in prosa di m. de Beaumarchais. Trad. in italiano dall'ab. Luigi Pieroni. Venezia, Presso G. M. Bassaglia, 1780.; *Il barbiere di Siviglia ossia La cautela inutile*. Commedia in quattro atti in prosa. Del sig. di Beaumarchais. Trad. dal francese dal ... Francesco Balbi. Venezia, Presso G. A. Curti q. Vitto, 1789.; *Il matrimonio di Figaro*. Commedia in cinque atti in prosa del sig. di Beaumarchois. Trad. dal francese. Lugano, Si trova in Venezia nella stamp. Graziosi, 1788.

²⁷ Denis DIDEROT, *Nouvelles et mélanges. Anecdotes diverses*. Nouvelle éd. Berlin, Berlin, Neufeld et Henius, [bez god.].

²⁸ Alain-René LESAGE, *Gil Blas* di Santillano. Storia galante tratta dall'idioma francese nell'italiano dal dott. D. Giulio Monti. T. 1-6. Venezia, A. Bortoli, 1746.; *Storia di Gil Blas* di Santillano. Di Lesage. Traduzione di Quirico Viviani. Vol. 1-2. Torino, C. Pomba e Comp., 1853.

²⁹ Jean Jacques ROUSSEAU, *Collection complète des oeuvres de J. J. Rousseau, citoyen de Genève*. T. 1-19, 22-33., Genève, 1782-1789. T.: 1. *Les ouvrages de politique*. 1782., 2. *Les ouvrages de politique*. 1782. 3. *Julie ou la Nouvelle Héloïse*. P. I. LXII, 4. *Julie ou la Nouvelle Héloïse*. P. II-III. 1782., 5. *Julie ou la Nouvelle Héloïse*. P. IV-V. 1782., 6. *Julie ou la Nouvelle Héloïse*. P. VI. 1782., 7. *Emile ou de l'Education*. L. 1-2. 1782., 8. *Emile ou de l'Education*. L. 3-4. 1782., 9. *Emile ou de l'Education*. L. 4-5. 1782., 10. *Emile ou de l'Education*. L. 6. 1782., 11. *Mélanges*. V. 1. 1782., 12. *Mélanges*. V. 2. 1782., 13. *Mélanges*. V. 3. 1782., 14. *Mélanges*. V. 4. 1782., 15. *Theâtre*. Poesie. 1782., 16. *Pièces sur la musique*. 1782., 17. *Dictionnaire de musique*. V. 1. 1782., 18. *Dictionnaire de musique*. V. 2. 1782., 19. *Confessions*. L. 1-4. 1782., 22. *Dialogue de Rousseau Juge*. 2-3., 23. *Pièces sur divers sujets*. Lettres. 1782., 24. *Lettres sur la philosophie, morale* ... 1782., 25. *Supplément à la Collection*. T. 1., 26. *Supplément à la Collection*. T. 2. 1782.,

Zasigurno su sva ta djela utjecala na materijalističko shvaćanje svijeta i društva i u Garagnina. Dolazak Francuza u taj grad dočekali su dovoljno obrazovani kako bi ih prihvatili bez pogovora, videći samo njihove pozitivne strane, a zanemarujući ono negativno.

Tijekom 19. st. počinje drugo vrijeme u francuskoj književnosti poznato kao doba romantizma u prvoj polovici tog stoljeća. U usporedbi s prosvjetiteljstvom, u Knjižnici Garagninovih nema toliko mnogo francuskih pisaca ali još uvijek prate književnost. Tu se našlo poezije i novela, pisanih na francuskom jeziku autora Alfreda de Musseta,³⁰ kao i roman njegove prijateljice koja se za-

lagala za emancipaciju žene, književnice George Sand.³¹ Potom je tu Honoré de Balzac, francuski romanopisac i komediograf, koji je u svojim djelima dao napotpuniju sliku francuskog društva svoga vremena. Međutim, u Knjižnici je zastupljen sa samo jednim svojim manje poznatim naslovom.³²

Realizam druge polovice 19. st. u Knjižnici obilježavaju djela Zole, Daudeta i Verna. Emile Zola zastupljen je svojim tekstovima o procesu A. Dreyfus,³³ Alphonse Daudet sa samo jednim djelom,³⁴ a Jules Verne s tri svoja znanstveno-utopijska romana u prijevodu na talijanski jezik.³⁵

Dvadeseto stoljeće francuske književnosti u Knjižnici nije zastupljeno nijednim istaknutijim piscem.

Zaključujemo da je obitelj Garagnin, koja je posjedovala veliku i vrijednu knjižnicu, nabavljala sve značajnije pisce od klasičnog 17. st. pa do realizma druge polovice 19. st. Danas je ta vrijedna knjižnica sačuvana u Muzeju grada Trogira i ima vrijednost stare dragocje-

27. Supplément à la Collection. T. 3. 1782,
28. Supplément à la Collection. T. 4. 1782.,
29. Supplément à la Collection. T. 5. 1782.,
30. Supplément à la Collection. T. 6. 1782.,
31. Second supplément à la Collection. T. 1. 1789., 32. Second supplément à la Collection. T. 2. 1789., 33. Second supplément à la Collection. T. 3.; Isti: *Del contratto sociale ossia Principj del diritto politico*. Di G. G. Rousseau. Tradotto dal... Niccolò Rota. Venezia, A. Curti, 1797.; *Discorso sopra l'economia politica*. Di G. G. Rousseau. Venezia, A. Curti, 1797.; *Discorso sopra l'origine ed i fondamenti della ineguaglianza fra gli uomini*. Di G. J. Rousseau. Tradotto dal ... Niccolò Rota. Venezia, A. Curti, 1797.; J. J. Rousseau. *Confessions*. T. 1-5. Paris, Bibliotheque nationale, 1885.; *Oeuvres choisies de M. Rousseau*. Nouvelle ed. Bruxelles, Chez E. H. Fricx, 1759.; *Sul quesito qual sia la virtù più necessaria agli eroi, e quali sieno gli eroi, ai quali sia mancata una tale virtù*. Discorso di Gia-Jacopo Rousseau. [Bez mj. i nakl., poslije 1751.]

³⁰ Alfred de MUSSET, *Premières poésies 1829-1835*. Paris, G. Charpentier, 1880.; *Nouvelles*. *Les deux maîtresses*. – Emmeline. – *Les fils du Titien*. – Frédéric et Bernerette. – Margot. Paris, G. Charpentier et C-ie, 1887.

³¹ George SAND, Teverino. Leone Leoni. Par George Sand. Nouv. ed. Paris, C. Levy, 1881.

³² Honoré de BALZAC, *La dernière incarnation de Vautrin*. Par H. de Balzac. Bruxelles et Leipzig, C. Muquardt, 1847.

³³ Émile ZOLA, *Le sue lettere ed articoli e il suo processo per l'affare Dreyfus*. [T.] 1-2. Milano, Fratelli Treves, ed., 1898.

³⁴ Alphonse DAUDET, *Port - Tarasco Derniers aventures de l'illustre Tartarin*. Illustrations de Bieler [i dr.]. Paris, Libraririe Marpon et Flammarion [bez god.].

³⁵ Jules VERNE, *A mosca cieca*. Owciata. (Il gatto selvaggio). Vol. unico. Milano, Casa ed. Guigoni, 1882.; *Avventure del capitano Hatteras*. 4. ed. P. 1-2. Milano, Fratelli Treves, 1875.; *Il giro del mondo in ottanta giorni*. 5. ed. Milano, Fratelli Treves, ed., 1875.

ne knjižnice, ali i zanimljive muzejske zbirke koja plijeni pozornost posjetitelja izvornošću vremena u kojem je nastala.

SAŽETAK

U Muzeju grada Trogira, smještenome u prostorima palače koja je nekoć pripadala obitelji Garagnin, venecijanskim trgovcima koji su u potrazi za boljim životom došli u taj grad krajem 16. st., u originalnim ormarima iz vremena prve polovine 19. st. smještena je vrijedna knjižnica obitelji, koja ima 5 582 naslova i obuhvaća cijeli niz struka i naslova u rasponu od inkunabula do vremena prve polovice 20. st.

Obitelj Garagnin dala je nekoliko intelektualaca, od kojih se Ivan Luka, splitski nadbiskup, spominje kao utemeljitelj obiteljske knjižnice, a u tom su ga zanimanju naslijedila njegova dva nećaka, istoimeni Ivan Luka i Dominik. Obitelj je bila frankofilski orijentirana, te je za vrijeme francuske uprave gradom imala stanovite povlastice, ali je i financijski pomagala Francuze te ugošćivala njihove dužnosnike u svojoj kući.

U Knjižnici je danas više od 100 naslova francuskih književnika. Pojedina su djela u originalu, pisana na francuskom jeziku, a više ih je sačuvano u prijevodu na talijanski jezik. Tu se čuvaju i djela, časopisi i novine s područja drugih struka francuskih autora. Primjerice, gotovo su u cijelosti sačuvane novine *Kraglski Dalmatin – Il Regio Dalmata* na talijanskome i hrvatskomu jeziku (prve hrvatske novine) te *Télégraphe officiel des provinces Illyriennes*.

Obitelj Garagnin nabavljala je sve značajnije pisce, od klasičnog 17. st. pa do realizma druge polovice 19. st. U

Garagninovih nalazimo sva velika imena francuske klasične književnosti 17. st. To su: Pierre Corneille, Jean Racine, Jean Baptist Poquelin Molière, Jean de la Fontaine. Zastupljen je i glasoviti François de Salignac de la Mothe Fénelon, koji je obilježio kraj 17. i prijelaz u 18. st., pišući na više emotivniji način, što ga je odvajalo od klasika. Slijede prosvjetitelji 18. st., književna djela François-Marie Aroueta de Voltairea, Pierrea Augustina Carona de Beaumarchaisa, Denisa Diderota, Alaina-Renée Lesagea, francuskog romanopisca, filozofa, teoretičara Jeana Jacquesa Rousseau. Tijekom 19. st. počinje drugo vrijeme u francuskoj književnosti, doba romantizma. Iz tog se doba u biblioteci Garagninovih našla poezija i novele, pisani na francuskom jeziku, autora Alfreda de Musseta, roman njegove prijateljice koja se zalagala za emancipaciju žena, književnice George Sand te Honorée de Balzaca. Realizam druge polovice 19. st. u Knjižnici obilježavaju djela Zole, Daudeta i Verna.

Danas je ta vrijedna knjižnica sačuvana u Muzeju grada Trogira kao stara dragocjena knjižnica, ali je ujedno zanimljiva muzejska zbirka koja plijeni pozornost posjetitelja izvornošću vremena svog nastanka.

FRENCH AUTHORS IN THE GARAGANIN-FANFOGNA LIBRARY

The Garagnin-Fanfogna Library at the Trogir Town Museum is one of the rare family libraries that have been preserved from ancient times. It was created during the 18th century and holds books in their original environment and cupboards from

the first half of the 19th century. The books range from incunabulae to editions from the first half of the 20th century (some 5,500 books). Amongst other fields they cover there are those that are editions of works of French literature.

The Garagnin family, being supporters of the French authorities, held various public offices in the early 19th century. For example, Dominik Garagnin was the head administrator for Dubrovnik and Boka Kotorska. It is therefore no surprise that the Garagnin family in its library collected a large number of works by French authors, some 120 books. Naturally, they obtained works that were available in Italian towns and also ordered them from France.

Ivan Luka Garagnin lead the mission sent from Dalmatia to Napoleon in Paris in 1806. On that

occasion he bought many books, which is confirmed by his order from the bookshop of Madame Mathe. The library holds works by French authors from the 17th century like Corneille, Racine, Moliere, La Fontain, by authors of the Enlightenment like Voltaire, Diderot, Beaumarchais, Lesage and Rousseau. There are also works by Romantics like Balzac and representatives of realism like Zola. The all-round Garaganin family let nothing slip by them.

Today the library is part of the Trogir Town Museum, in rooms that its founders set aside for it. It functions as a museum collection, a permanent exhibit that can be viewed, where books can be read and where small literary gatherings can be held. Few museums in Croatia can boast of having such a library.